

ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА И СТРУЧНА СЛУЖБА КРУШЕВАЦ

37000 Крушевац, Чолак Антина 41, тел: 037 427 811 факс: 037 421 912 e-mail: kontakt@poljostanica.com

БРОЈ 12

БИЛТЕН

ДЕЦЕМБАР 2014

САДРЖАЈ

1. Значај неге папака код говеда - <i>дипл.инж.Бобан Росић</i>	3
2. Избор подлога за трешњу – <i>дипл.инж.Момир Недић</i>	4
3. Дуња – <i>дипл.инж.Радомир Бушатовић</i>	5
4. Рђа пшенице - <i>дипл.инж.Сандра Милетаковић</i>	6
5. Конзумирање хране код крава- <i>дипл.инж. Драган Гуњак</i>	6
6. СТИПС.....	7

ЗНАЧАЈ НЕГЕ ПАПАКА КОД ГОВЕДА

Пољопривредни произвођач здрављу папака мора поклонити много пажње. Добра превентивна брига о стању ногу и папака у објекту ће сигурно доста помоћи. Фармер мора стално да води рачуна да својим грлима очува здраве ноге и папке што је важно за опште здравље крава музара. То се постиже применом превентивних мера које отклањају узорке који доводе до појаве проблема, било да су трауматске природе (кратко лежиште, дубоки канал, или лоши хигијенски услови).

Фармери ће сталним прегледом својих крава и негом њихових папака спречити велике економске губитке.

Основна грађа папка

Одгајивач мора да познаје основне појмове анатомске грађе папака. Папак је доњи део ноге, који носи четвртину целокупне телесне масе животиње. На сваку ногу (папак) долази око 150 кг телесне масе. Та маса ако није добро распоређена настају проблеми са ногама.

Код папака крава постоје оријентационе димензије (мере) папака, које треба познавати код обраде (орезивања) папака.

Мере код обраде (орезивања) папака су:

- задња висина 40-45 мм
- дужина табана 100-130 мм
- ширина табана 40-60 мм

Дебљине рожнатог дела су:

- спољни зидови папка око 7 мм
- унутрашњи зидови око 5 мм
- доњи део табана око 5 мм.

Код орезивања треба водити рачуна на „белу линију“ која се добро види и служи као граница докле сме да се скида вишак папка, без опасности да повреди краву.

Техника орезивања папака

Орезивање папака је потребно да се кравама обезбеди стабилно стајање на целој површини папка (стопала). Ако су папци правилне величине, и обика краве могу сигурно и удобно да стоје и да се крећу. Орезивање папака је њихово скраћивање и формирање правилног облика.

Лице које врши орезивање мора бити лице које је обучено на неким курсевима или да је то научило кроз праксу. Мора да добро познаје конформацију папака. У развијеним земљама то раде обучена лица на већем броју фарми. Тачно се знају термини када то лице долази на једну фарму. Они у току године два пута врше орезивање код сваког грла.

Поступак код орезивања

Пре почетка орезивања папци се морају добро опрати, очистити да би се отклонила сва нечистоћа, балега, блато, каменчићи, ситан песак ако се налази међу зидовима папака. Тек код тако очишћеног папка можемо сагледати њихово право стање.

Кљештима се врши одсецање прераслог зида на предњој нози, на унутрашњем а затим на спољном папку. Увек се врши одсецање од назад према напред на крају се одсецају и поравнавају врхови прстију. После одстрањивања прерасле рожине зида папка приступа се орезивању табанског дела. То се изводи постепено, лист по лист, специјалним оштрим ножем. При овој обради треба обратити пажњу на то да се пета што мање сече да табан буде дебљине 5-7 цм.

На крају обраде табан се нешто изгуби у средишњем делу направи се мала удолина у односу на носећи руб, који остаје за 1-2 мм виши. Мора се строго водити рачуна да се не оштети меки део јер би могло да дође до запаљенске реакције, појаве гноја са последичном хромошћу.

Обрада задњих ногу

Шепавост се догађа најчешће на задњим ногама него на предњим ногама и до 95-99 % нападнут је спољашњи папак задње ноге. Разлог за то је што тежина спољашњег папка расте брже него што се хаба. Раст и хабање задњег унутрашњег папка су више избалансирани. Већи раст ројине на спољном папку је изазван ходом на тврдом и клизавом поду. На предњим ногама је шепавост мање учестала. Она се већином дешава на унутрашњем папку. Спољни папак је већи и површина која трпи тежину је равнија.

Табан унутрашњег папка пада под оштрим углом и обезбеђује мало стабилности нарочито на тврдој подлози. Спољни папак мора да компензује преузимајући ризик вишак тежине.

Орезивање задњих ногу у пет тачака

1. Смањити унутрашњи папак од крунице где ројина почиње. Орежу се леђа табана на дебљину 0,5 цм на врху прста и остави се дебљина пете као што је била. Висина пете мора да се сачува.
2. Смањи се дужина спољњег папка на исту дужину као унутрашњег папка и ореже се табан на једну висину (ако је могуће) у случају савијеног прста није увек могуће постићи исту висину прста. Пета или проширење је важније, пошто она носи највећи део тежине.
3. Ореже се папак у нешто удубљен облик, почев од 2,5-3 цм од прста према пети. То ће држати чистим простором између папака.
4. У случају дефекта, као чира на табану или чира на зиду тај папак се мора орезати даље. То ствара висинску разлику између здравог и оштећеног папка, а тежина терета се делом преноси на здрав папак. Оштећени папак може да брже зарасте. У случају сувише мале разлике у висини, блок се може применити на здрав папак да се подигне његова висина. У случају хабања табана може да се деси висинска разлика, али несме се орезати табан сувише танко.
5. Одстранити слободну ројину тврде гребене на папцима. Морамо бити пажљиви са унутрашњим папком јер се на њему одстрањују пукотине у пети. Одстрањивање ће утицати на стабилност папака. На спољашњем папку слободна ројина и гребени се морају одстранити у последње две трећине табана.

Дипл.инг.Бобан Росић

ВОЊАРСТВО

ИЗБОР ПОДЛОГА ЗА ТРЕШЊУ

У протеклих неколико година, у нашем округу број засада трешње се драстично повећало, а површина засада премашила бројку од 200 хектара што је веома значајно имајући у виду да ова воћна врста код нас нема традицију гајења. Све више је пољопривредника који се окрећу производњи трешње, па и оних који се никада нису бавили воћарством. Пре подизања засада треба имати на уму да је поред све веће понуде атрактивних сорти, проширен и избор подлога прилагођених различитим земљишним условима и примењеној агротехници. У наредним редовима дате су најосновније особине неких подлога за трешњу које се користе код нас и у свету.

Дивља трешња - при класичној технологији узгоја даје веома бујна стабла, сорте окалемљене на њој касније ступају на род, отежана је резидба и берба због великих габарита круне, густина склопа 250-350 стабала/ха (размак садње: 6-7m x 5-6m).

Магрива - сорте на њој показују мању бујност (10%) од дивље трешње. Погодна је за сува, лака и кречна земљишта, док на тешким и влажним земљиштима стабла брзо пропадају. Са неким сортама трешње (Ван, Бурлат, Хеделфинген, Челан, Тајтон) има слабији афинитет. Погодна је за склопове од 300-500 стаб./ха.

Колт – бујна подлога, сорте оклемљене на њој у каснијим годинама показују мању бујност за 10-30% у односу на дивљу трешњу. Добро подноси тежа земљишта и отпорна је на трулеж корена па је погодна за подизање засада на замореном земљишту или за подсаду у засадима где је дошло до пропадања стабала. Осетљива је на вишак креча и рак корена. За склопове од 300-500 стабала/ха.

Gisela 5 – слабо бујна подлога, тражи плодна, лака земљишта без креча. Подлога није препоручљива за комбинацију са високопродуктивним сортама (Лапинс, Свитхарт). Пожељно је користити наслон и систем за наводњавање. (> 1.000 st/ha)

Gisela 6 – средње бујна подлога, боље је адаптивности на земљишне услове од Gisele 5. Индукује рану и добру родност. Због својих добрих особина веома је популарна код произвођача трешања. (600-800 st/ha)

Gisela 12 – спада у ред средње бујних подлога али у зависности од комбинације са сортом може испољити мању или већу бујност. Сорте на њој рано пророне и добро рађају. Прилагодљива је различитим типовима земљишта.

Weiroot 158 – средње бујна подлога, адаптивна, добро подноси влажна и кречна земљишта. Погодна за склопове од 600-800 ст/ха.

Tabel (Edabriz) – слабо бујна подлога, добро подноси тешка и влажна земљишта без креча. (> 1.000 стаб./ха)

MaxMa 14 (Brokforest) – средње бујна подлога, добра је за све типове земљишта осим заморених. (500-800 стаб./ха).

Облачинска вишња - даје стабла мале бујности, сорте окалемљене на њој рано пророне. Мане: слабо се укорјењава (потребан наслон), слаб афинитет са многим сортама трешње, велика продукција изданака.

Момир Недић, дипл.инж.

ДУЊА (*Cydonia* sp.)

Дуња се као воћна врста у многим земљама света гаји од давнина. Пореклом из Кавказа и Блиског истока воћка топлијих подручја, нашла је своје место и у воћарству Србије. Иако наша земља има повољне услове за гајење дуње, код нас она углавном служи за подмирење потреба произвођача и њен мали део служи за индустриску прераду.

На раширеност ове воћне врсте утичу и њене особине. Дуња може да издржи доста ниске температуре и до -30С. Код нас цвета касно од краја априла па чак и до почетка јуна, те јој је заштита од позних пролојних мразева обезбеђена природним путем. Њени цветови су осетљиви према ниским температурама и за њихово образовање је потребно више светлости. Добро осветљење је везано и за родност и квалитет плодова и из тог разлога су препоручљива растојања која се крећу од 3 – 6 m између редова, а у реду 2.80 - 4.50 m. Уколико је склоп густ и нема довољно светлости неће доћи до образовања цветних пупољака, а плодови ће бити зеленији и са мање ароме.

Природни облик дуње је жбун, међутим лако се узгаја као стаблашица у виду свих узгојних облика: побољшана пирамидална круна, котласта круна, неправилна палмета са косим гранама, витко вретено, слободан облик.

Корен је жиличаст и најчешће у горњем хоризонту (ораничном слоју). Највише јој одговарају умерено влажна и топла и пропусна земљишта. Добро подноси високе температуре и сушу али у интензивним засадима наводњавање треба распоредити у току целе године а интензивирати у периоду од половине јула до септембра месеца када је прираст плодова највећи.

У погледу односа оплодње разликујемо самоопходне, делимично самоопходне и самобеспходне сорте. Препоручљиво је у савременој производњи користити поред водећих сорти и сорте опрашиваче.

Сортимент дуње је мали а код нас се највише гаје: Лесковачка, Врањска, Шампион, Тријумф, Хемус, Асеница, Чешка дуња, Пазарцијска, Мамутова, Константинопољска.

Плод дуње може бити округласт, јабучаст, крушкаст, звонаст. Покожица плода је глатка у пуној зрелости лимунасто жуте боје и пријатног укуса.

Значајније плодоношење почиње у четвртој години а највећу родност дуња постиже између 15 и 20 године.

Дипл.инж. Радомир Бушатовић

ЗАШТИТА БИЉА

РЂА ПШЕНИЦЕ

Болести стрних жита могу да смање принос у значајном обиму. Једна од њих је и рђа. Ова болест је најзначајнија болест стрних жита значајнија од пепелница и пегавости. Постоје три проузроковача рђе на стрним житима: лисна рђа, црна стабљичина и жута пругаста. У годинама епифитоција губици могу да буду велики, због повећане, превременог сушења и слабе наливености зрна.

Просечни губици у приносу износе 10% а у годинама епифитоција 50-60%. У свету је жута пругаста рђа најраширенија, чији су симптоми у виду рђастих пега. У току зиме се развија на температурама 9-12 °С и после влажења листа од три сата остварује се инфекција. Патоген се не развија на температурама изнад 25 °С и испод 2°С . Влажно пролеће је изразито погодно за производњу и ницање спора и остваривање инфекције. Ветар је значајан у ширењу паразита са или без кишних капи. Шири се на кратком растојању у поређењу са другим рђама. Велике заразе се остварују ако је била значајна појава предходне године. Епифитоције су ретке, али је редовно присутна. Фаворизује је влага и топло време. Током лета одржава се на самониклим житарицама или травним коровима у сушним регионима.

Мере заштите се усмеравају на мере обраде, гајење резистентних варијетета и примени фунгицида.

Сандра Милетаковић, дипл.инж.

СТОЧАРСТВО

КОНЗУМИРАЊЕ ХРАНЕ КОД КРАВА

Основни ефекти успеха у производњи млека зависе од могућности конзумирања хране и ефикасности њеног искоришћавања. Због смањеног апетита на почетку лактације, краве не могу да унесу довољне количине хране и обезбеде своје потребе у енергији и осталим хранљивим материјама. Због тога је врло значајно познавати факторе који утичу на конзумирање хране код крава музара. Максимално конзумирање хране може се постићи само комбиновањем различитих врста кабастих и концентрованих хранива у оброку.

Од фактора који у великој мери утичу на конзумирање хране код крава најзначајнији су: телесна маса крава, млечност, апетит, сварљивост и укус појединих хранива и читавог obroка, начин припреме и квалитет хранива, старост и физиолошко стање организма.

Уобичајен начин изражавања конзумирања хране је преко суве материје obroка. Конзумирање се изражава у килограмима суве материје на 100 кг телесне масе крава.

Краве које су у фази вршне производње млека треба да конзумирају суву материју из obroка у количини од око 4 % од телесне масе. Конзумирање мање суве материје од овог износа може да доведе до слабљења кондиције, услед чега се могу јавити метаболички поремећаји..

Када се у оброк укључи концентрована храна повећава се конзумирање суве материје, јер се тада повећава концентрација енергије у сувој материји. Међутим, додавање веће количине концентроване хране доводи до снижења рН вредности, односно закишељавања течног садржаја бурага, што смањује активност целулозних бактерија које врше разлагање целулозних влакана.

Укус различитих хранива утиче на њихово конзумирање. Тако хранива са лошијим укусом треба давати у комбинацији са другим хранивима бољег укуса ради маскирања њиховог присуства у оброку.

Драган Гуњак, дипл.инж.

**Cene voća i povrća - kvantaške pijace u Srbiji
za period 1.– 7.12.2014. godine**

<i>Jedinica mere din/kg</i>	<i>Centralna Srbija</i>			<i>Vojvodina</i>	
	<i>Beograd</i>	<i>Kraljevo</i>	<i>Niš</i>	<i>Novi Sad</i>	<i>Subotica</i>
Banana (Banana)	120	114	100	125	
Grejfrut	100	100		100	
Grožđe belo ostalo (Grapes white other)	190				
Grožđe crno ostalo (Grapes black other)	150				
Jabuka Ajdared (Apples Idared)	40	30	35	30	
Jabuka Z. Delišes (Apples G. Delicious)	60		35	45	
Jabuka Greni Smit (Apples G. Smith)	55		35	55	
Jabuka ostala (Apples other)	50	30	30		
Kivi (Kiwi)		110	100		
Kruška (Pear)	100	100			
Limun (Lemon)	110	75	100	110	
Mandarina (Mandarin)	80	60		80	
Orah (Walnut)	1150	1000		1100	
Pomorandža (Orange)	85	85	100	70	

<i>Jedinica mere din/kg</i>	<i>Centralna Srbija</i>			<i>Vojvodina</i>	
	<i>Beograd</i>	<i>Kraljevo</i>	<i>Niš</i>	<i>Novi Sad</i>	<i>Subotica</i>
Brokoli (Broccoli)	200			230	
Karfiol (Cauliflower)	140		40	110	
Krastavac-salatni (Cucumber for salad)	125				
Krompir (Potato)	35	30	35	180	
Kupus (Cabbage)	45	25	40	50	
Luk beli (Garlic)	250	170		160	
Luk-crni (Onion)	23	30		25	
Paprika-babura (Pepper-babura)	150			140	
Paprika-ostala (Pepper-other)	150		90		
Paprika-šilja (Pepper-silja)	180				
Paradajz (Tomato)	105	85	60		
Pasulj-beli (Beans white)	220	300	280		
Patlidžan (Eggplant)	120			150	
Praziluk (Leek)	50	50		70	
Spanać (Spinach)	110			130	
Tikvice (Zucchini)	125			140	
Zelena salata-komad (Lettuce-piece)	30			30	
Šargarepa (Carrot)	35	50			

Cene žive stoke - stočne pijace u Srbiji za period 1.-7.12.2014. godine

Jedinica mere din/kg		Težina/ uzrast	Rasa	Centralna Srbija										Vojvodina					Dominantna cena- Srbija
				Beograd	Čačak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	Niš	Pirot	Požarevac	Smederevo	Vranje	Zajčar	Kikinda	Novi Sad	Pančevo	Sombor	
Bikovi	>500kg	SM		230															
Dviske	sve težine	sve rase		210	160	170													
Jagnjad	sve težine	sve rase		300	230	300	280	270					240	280	240	260	250		
Jarad	sve težine	sve rase			170	200	230							200		240	240		
Junad	>480kg	sve rase							240										
Kože	sve težine	sve rase		220		150	170						130						240
Krave za klanje	sve težine	HF														150			
Krave za klanje	sve težine	SM			180				150				150			150			150
Kрмаče za klanje	>130kg	sve rase		150	150	140	130						140	160			125		
Ovca	sve težine	sve rase		150	120	130	110	130	120				150	140		110			150
Prasad	16-25kg	sve rase		240	200	200	170	230	220	260			230	210	230	230	250	230	230
Prasad	<=15kg	sve rase		250	200	220		240	230	270			240	220	240	240	260	280	240
Telad	80-160kg	HF		360															
Telad	80-160kg	SM		470			450		350				400						
Tovljenici	80-120kg	sve rase		170	150	170		180					180	170	170	170	170	145	170
Tovljenici	>120kg	sve rase		160	140	140	160	170					160	170	160	140	135		160
Šliježad	sve težine	sve rase		210	160	240						180							

Stočna pijaca u Požarevcu nije radila po nalogu veterinarske inspekcije